

Yashil IQTISODIYOT va TARAQQIYOT

Ijtimoiy, iqtisodiy, siyosiy, ilmiy, ommabop jurnal

2024



No 2

- 08.00.01 Iqtisodiyot nazariyasi
- 08.00.02 Makroiqtisodiyot
- 08.00.03 Sanoat iqtisodiyoti
- 08.00.04 Qishloq xo'jaligi iqtisodiyoti
- 08.00.05 Xizmat ko'rsatish tarmoqlari iqtisodiyoti
- 08.00.06 Ekonometrika va statistika
- 08.00.07 Moliya, pul muomalasi va kredit
- 08.00.08 Buxgalteriya hisobi, iqtisodiy tahlil va audit
- 08.00.09 Jahon iqtisodiyoti
- 08.00.10 Demografiya. Mehnat iqtisodiyoti
- 08.00.11 Marketing
- 08.00.12 Mintaqaviy iqtisodiyot
- 08.00.13 Menejment
- 08.00.14 Iqtisodiyotda axborot tizimlari va texnologiyalari
- 08.00.15 Tadbirkorlik va kichik biznes iqtisodiyoti
- 08.00.16 Raqamli iqtisodiyot va xalqaro raqamli integratsiya
- 08.00.17 Turizm va mehmonxona faoliyati



74-91 xalqaro daraja
ISSN: 2992-8982



Yashil

IQTISODIYOT va TARAQQIYOT

Ijtimoiy, iqtisodiy, siyosiy, ilmiy, ommabop jurnal

Bosh muharrir:

Sharipov Kongiratbay Avezimbetovich

Bosh muharrir o'rinbosari:

Karimov Norboy G'aniyevich

Elektron nashr. 758 sahifa.

E'lon qilishga 2024-yil 29-fevralda ruxsat etildi.

Muharrir:

Qurbonov Sherzod Ismatillayevich

Tahrir hay'ati:

Salimov Oqil Umrzoqovich, O'zbekiston fanlar akademiyasi akademigi
Abduraxmanov Kalandar Xodjayevich, O'zbekiston fanlar akademiyasi akademigi
Rae Kvon Chung, Janubiy Koreya, TDIU faxriy professori, "Nobel" mukofoti laureati
Osman Mesten, Turkiya parlamenti a'zosi, Turkiya – O'zbekiston do'stlik jamiyati rahbari
Sharipov Kongiratbay Avezimbetovich, t.f.d., prof., O'zR Oliy ta'lim, fan va innovatsiyalar vaziri
Buzrukxonov Sarvarxon Munavvarxonovich, i.f.d., O'zR Oliy ta'lim, fan va innovatsiyalar vaziri o'rinbosari
Axmedov Durbek Kudratillayevich, i.f.d., prof., O'zR Oliy Majlisi qonunchilik palatasi deputati
Axmedov Sayfullo Normatovich i.f.n., professor, MIM akademiyasi rektori
Xudoyqulov Sadirdin Karimovich, i.f.d., prof., TDIU YoMMMIB birinchi prorektori
Abduraxmanova Gulnora Kalandarovna, i.f.d., prof., TDIU Ilmiy ishlar va innovatsiyalar bo'yicha prorektori
Kalonov Muxiddin Baxritdinovich, i.f.d., prof., "O'IRIAM" ilmiy tadqiqot markazi direktori – prorektor
Yuldashev Mutallib Ibragimovich, i.f.d., TMI professori
Samadov Asqarjon Nishonovich, i.f.n., TDIU professori
Slizovskiy Dimitriy Yegorovich, t.f.d., Rossiya xalqlar do'stligi universiteti professori
Mustafakulov Sherzod Igamberdiyevich, i.f.d., prof., Xalqaro "Nordik" universiteti rektori
Aliyev Bekdavlat Aliyevich, f.f.d., TDIU professori
Axmedov Ikrom Akramovich, i.f.d. TDIU professori
Po'latov Baxtiyor Alimovich, t.f.d., profesor
Eshtayev Alisher Abdug'aniyevich, i.f.d., TDIU professori
Isakov Janabay Yakubbayevich, i.f.d., TDIU professori
Musyeva Shoirazimovna, SamDu IS instituti professori
Axmedov Javohir Jamolovich, i.f.f.d., "El-yurt umidi" jamg'armasi ijrochi direktori o'rinbosari
Toxirov Jaloliddin Ochil o'g'li, t.f.f.d., TAQU katta o'qituvchisi
Xalikov Suyun Ravshanovich, i. f. n., TDAU dotsenti
Kamilova Iroda Xusniddinovna, i.f.f.d., TDIU dotsenti
Nosirova Nargiza Jamoliddin qizi, i.f.f.d., TDIU dotsenti
Rustamov Ilhomiddin, f.f.n., Farg'ona davlat universiteti dotsenti
Fayziyev Oybek Raximovich, i.f.f.d. (PhD), Alfraganus universiteti dotsenti
Sevil Piriyeva Karaman, PhD, Turkiya Anqara universiteti doktoranti
Mirzaliyev Sanjar Maxamatjon o'g'li, TDIU mustaqil tadqiqotchisi
Utayev Uktam Choriyevich, O'zR Bosh prokuraturasi boshqarma boshlig'i o'rinbosari
Ochilov Farxod, O'zR Bosh prokuraturasi iqtisodiy jinoyatlarga qarshi kurashish departamenti bo'limi boshlig'i
Yaxshiboyeva Laylo Abdisattorovna, TDIU katta o'qituvchisi

Ekspertlar kengashi:

Berkinov Bazarbay, iqtisodiyot fanlari doktori, professor
Hakimov Ziyodulla Ahmadovich, i.f.d, TDIU dotsenti
Tuxtabayev Jamshid Sharafetdinovich, i.f.f.d, TDIU dotsenti
Xamidova Faridaxon Abdulkarim qizi, i.f.d., TMI dotsenti
Babayeva Zuhra Yuldashevna, TDIU mustaqil tadqiqotchisi

Muassis: "Ma'rifat-print-media" MChJ

Hamkorlarimiz: Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti, O'zR Tabiat resurslari vazirligi, O'zR Bosh prokuraturasi huzuridagi IJQK departamenti.



MUNDARIJA

Ilm-fanga baxshida umr	10
Baxtiyor Islamov	
Kichik biznesni rivojlantirishda “yashil” iqtisodiyotni keng tatbiq qilishning ahamiyati	12
Gulnora Abdurahmonova Kalandarovna, Sanjar Baxodirovich G’oipnazarov	
Brand Capital as a Determinant of Institutional Prestige and Student Choice in the Higher Education System	18
Zufarova Nozima Gulamiddinovna	
Inson va atrof-muhit dialektikasi: nomutanosiblik ko’rsatkichlari va ekologik muammolar	26
Butaboyev Maxammadjon Tuychiyevich, Maxmudov Nosir Maxmudovich	
Yashil budjetlashtirish va uni O’zbekistonda joriy etish istiqbollari	32
Meyliev Obid Raxmatullayevich, Gofurova Kamola Xayrulla qizi	
Iqtisodiyotda ta’lim va fan integratsiyasining asosiy yo’nalishlari	37
Yormatov Ilmidin Toshmatovich	
Transport vositalari va yo’llar turizm transport infratuzilmasini rivojlantirishning muhim omilidir	41
Agzamov Shaxboz Akmalovich	
Bank xizmatlarini raqamlashtirish orqali samaradorligini oshirish	46
A. X. Salamov	
Biznes-reja baliqchilik xo’jaligi rivojlanishi uchun asos sifatida	50
Dosmurotova Shaxista Kengashovna	
Mamlakatning investitsiyaviy jozibadorligi va uning lizing munosabatlari rivojlanishi bilan bog’liqligi	57
Axmediyeva Aliya Toxtarovna	
Turizmni rivojlantirish imkoniyatlari	65
Ziyadullayev Ilhom Narkabilovich	
Tijorat banklari depozit operatsiyalari samaradorligini oshirish muammolari va ularni bartaraf etish yo’llari	69
Shamsiyev Nodir Muratovich	
Hududlarni rivojlantirishda xorijiy investitsiyalarning samaradorligini oshirish masalalari	74
Shagzatov Oybek bahodirovich	
Hududlar biznes muhitini rivojlantirish va samarali boshqarish yo’nalishlari	78
Davlatov Sanjar Abdimannonovich	
Ijtimoiy rivojlanish xulq-atvor paradigmasida yoshlarning tadbirkorlik faoliyatini tartibga solishning nazariy asoslari	82
Mirzatov Baxtiyor Toxirovich	
Korxonalar innovatsion faoliyatida raqamli transformatsiyaning muhim yo’nalishlari	86
Yuldasheva Kamola Miraliyevna	
O’zbekistonda agroturizmni rivojlantirishning tashkiliy-iqtisodiy mexanizmini takomillashtirish (Buxoro viloyati misolida)	91
Yoriyeva Farangiz Murodillayevna	
Innovatsion tadbirkorlik muhitini kompleks baholashda xalqaro tashkilotlar tajribasi	96
Nazarova Umida Avazovna	
Turizm faoliyatini davlat tomonidan tartibga solish samaradorligini oshirishning ayrim usullari	100
Mirxaxodjayev Alisher Botirovich	
Globalashuv sharoitida transchegaraviy suv resurslardan samarali foydalanishni boshqirish	105
Mirzayev Musurmon Umidullayevich	



Surxondaro viloyati iqtisodiyotida kichik biznes va tadbirkorlikning oʻrni va ahamiyati.....	110
Fayziyeva Aziza Azamat qizi	
Ta'lim muassasalarida xarajatlarni moliyaviy nazorat etishning samaradorligi tahlili.....	115
Eshonqulov Davlatjon Rajabboyevich	
Ta'minot zanjirini boshqarishda transport logistikasi usullarini takomillashtirish.....	121
Zoxidova Nazokat Berdimurot qizi	
Blokcheyn texnologiyasida xavfsizlik masalalari	125
Mamadiyarov Zokir Toshtemirovich	
Развитие цифровой трансформации банковского сектора Республики Узбекистан.....	131
Абдурахманова Матлуба Махамадаминовна	
Asosiy fondlarni hisoblash va baholash usullarini takomillashtirish istiqbollari.....	137
Rixsimbayev Odiljon Qobiljonovich	
Marketingda tovar harakati tizimini optimallashtirish va modellashtirish	143
Sherzod Xolmurodovich Pardayev, Kamola Abdujabborovna Pardayeva	
Iqtisodiy rivojlanish uchun strategik taqsimlash strategiyalari: Investitsion Fond Portfellarning qiyosiy tahlili.....	150
Sultonboeva Munira bahodirovna	
Soliq munosabatlarining ijtimoiy-iqtisodiy ahamiyati: ilmiy-nazariy qarashlar.....	156
Axrorov Zarif Oripovich, Saidmurodov Feruz Sodiqjon o'g'li	
Взаимосвязь инвестиционной стратегии с оценкой эффективности инвестиционного проекта	161
С. С. Алиева, А. Назаров	
Erkin iqtisodiy zonalarining faoliyati va boshqaruv mexanizmini takomillashtirish.....	169
Sheraliyeva Saida Azatovna	
Xizmat safari xarajatlari hisobining huquqiy asoslari	172
Ergashev Sarvar Xudoynazarovich	
Инклюзивное образование и его особенности	177
Зайнутдинова Умида Джалоловна	
Jismoniy shaxslarning mol-mulk va yer soliqlarini hisoblash va undirish samaradorligini oshirish yo'llari.....	181
Qurbonov Muxiddin Abdullayevich	
Mamlakatda soliq qarzdorligi vujudga kelishining asosiy sabablari va ularni qisqartirish yo'llari.....	186
Hakimov Ulug'bek Furqat o'g'li	
Mulk qiymatini baholash tushunchasi, baholash obyektlari, baholanadigan qiymat turlari.....	190
Izbosarov Boburjon Bahriddinovich, Yoqubboyev Ilhomjon G'ulomjon o'g'li	
O'zbekistonda sug'urta xizmatlarining zamonaviy transformatsiyasi.....	195
G. Adilova	
Biznes subyektlarida samaradorlik masalalarini o'yinlar nazariyasi usuli bilan baholash.....	199
Mardiyev Nurali	
Yengil sanoatda "lean production" konsepsiyasini tatbiq etishning amaliy jihatlari.....	205
Yaxyayeva Inobat Karimovna	
Soliq salohiyatini baholash usullari va ularning tadbirkorlik subyektlari faoliyatiga ta'siri tahlili	209
Borotov Sharofiddin Jumaqul o'g'li	
Ko'chmas mulk bozorini baholashning institutsional asoslari	215
Ishonqulov Nizamjon Fayzullayevich	
Raqamli iqtisodiyot sharoitida turizm xizmatlarini rivojlantirishning asosiy yo'nalishlari.....	223
Amriyeva Shaxzoda Shuxratovna	
O'zbekistonning bank-moliya tizimi hamda unda Islom moliyasi instrumentlarini jalb etishdagi joriy tendensiyalar	228
Eshimov Alisher Dasmurodovich	



Tashqi savdoda notarif usullarni qo'llashning iqtisodiy oqibatlarini aniqlash metodologiyasi (rivojlangan davlatlar tajribasi)	236
Norqobilov Akobir Iso o'g'li	
Reklama xizmatlari va uning subyektlar samaradorligini oshirishdagi imkoniyatlari.....	242
Rabbimov Elbek Abdulloyevich	
Ijtimoiy siyosatni amalga oshirishda sog'liqni saqlash tizimini moliyalashtirish asoslari	247
Imonqulov Nuriddin Qo'shmon o'g'li	
Tijorat banklari biznes ekotizimini rivojlantirishning nazariy asoslari.....	252
Shoymardonov Orziqul Jo'ra o'g'li	
Majburiy tibbiy sug'urtaning vujudga kelishi va o'ziga xos xususiyatlari.....	258
Kenjayev Soxib Sayfiyevich	
O'zbekiston Respublikasida zamonaviy soliq ma'murchiligini joriy etish orqali budjet-soliq siyosati samaradorligini yanada oshirish	262
Yuldasheva Shaxnoza Xojiakbar qizi	
Jahon iqtisodiyotining barqaror rivojlanishida derivativlar bozorining roli	268
Shokirov Mirkamol Mirolim o'g'li	
Boshqaruv hisobida mas'uliyat markazlarini tashkil etish masalalari	276
Sobirov Otabek Olimjonovich	
Davlat moliyasini boshqarishda moliyaviy nazorat usullaridan samarali foydalanish yo'llari	279
Kultayev Farxod Shavkatovich	
Tijorat banklari foydasi va rentabillik ko'rsatkichlariga ta'sir etuvchi omillar tahlilini takomillashtirish	283
Normo'minov Temurbek Sheraliyevich	
O'zbekiston Respublikasida tijorat banklari aktivlar sifatini oshirish yo'llari	286
To'ychiyev Otabek Shamshiyevich	
Venchur kapitalining mohiyati va O'zbekistonda venchur tizimini rivojlantirishning institutsional asoslari.....	290
Tadjibayeva Nigora Gulomjonovna	
Innovatsiyalar: zamonaviy iqtisodiyot uchun innovatsion faoliyatni qo'llab-quvvatlash zarurati.....	295
Malikova Dilrabo Muminovna, Tursunov Jahongir Ulug'bek o'g'li	
Budjet daromadlarining shakllanishida egri soliqlarning ta'sirini ko'p omilli ekonometrik modellashtrishda tahlil qilish.....	299
Abdunazarova Shahnoza Norqo'chqor qizi	
Aksiyadorlik jamiyatlarida investitsion jozibadorlikni oshirish yo'llari	304
Abdullayev Boburjon Akbaraliyevich	
Barcha tadbirkorlik subyektlariga teng raqobat sharoitini yaratishda soliq imtiyozlarining o'rni	308
Akbarov Akmalxon Akrom o'g'li	
Hisob siyosati va unda biologik aktivlar hisobini yoritib berish tartibini takomillashtirish	312
Mirzayeva Nargiza Batirovna	
Talabalarining oilali bo'lishiga ta'sir etuvchi omillarga iqtisodiy baholashda yangicha yondashuv.....	316
O. U. Shomurodov, A. A. Suyarov, Z. U. Uroqov, J. S. Urazov, A. T. Ablahatov	
Ways to Use the Experience of Foreign Countries in Creating a Beneficial Business Environment for Entrepreneurship And Improving Taxation	321
Mukhlisa Ikramova	
Aholi turmush darajasini oshirishda moliyaviy savodxonlikning o'rni va iqtisodiy rivojlanishga ta'siri	327
Yusupov Muhammadali Soxib o'g'li, J.D. Xojiyev	
Temir yo'l sanoat korxonalarida ijtimoiy-mehnat munosabatlarini boshqarish bo'yicha xorijiy tajriba.....	331
Kadirova Sharofat Amonovna	
Механизм внедрения аутсорсинговой деятельности в АО "Ўзтемирйўлйўловчи"	334
Н. Э. Кахорова	



Kichik biznes va xususiy tadbirkorlikni yanada rivojlantirish investitsiyalarni jalb qilishda xorijiy mamlakatlar tajribasi	339
Sharipov Bobur Anvar o'g'li	
“STEKLOPLASTIK” MJCHning bozordagi strategik holatini tahlil qilish	344
Musyeva Shoirazimovna	
Agrar sektorda ekologik toza mahsulotlarni ishlab chiqarishning nazariy masalalari	350
M. Sh. Nazarova, Z. S. Kazakova	
Methodological Foundations of Bank Lending and Classification of Factors Affecting the Features of Obtaining Loans.....	355
Raxmanova Laylo bahodirovna, A. Karimova	
Agrosanoat klasterlarda tovar-moddiy zaxiralar samaradorligini KPI orqali baholash uslubiyati	359
Toshpo'latov Azizbek Shermuxamadovich	
Faol tadbirkorlar faoliyatida kambag'al oilalarni iqtisodiy-ijtimoiy holatini yaxshilash imkoniyatlari	364
Salamov Ibrohim, Nazarova Maryam Sharifovna, Kazakova Zulayxo Saloxiddinovna, Jonibekov Faxriddin Beknazarovich, Kudratov Rizo Turdibayevich, Ulmasova Oygul Baxtiyorovna, Xamdamova Nasiba Ablakulovna, Xudayberdiyeva Ma'rifat Umarovna	
Xo'jalik yurituvchi subyektlar strategiyasi tahlilining o'ziga xos xususiyatlari	371
Tursunova Shaxnoza Farhod qizi	
Процессы цифровизации АО “Hududgazta'minot”	375
Хусанов Кахрамон Нишонович	
O'zbekistonda aholi turmush darajasini oshirish yo'llari.....	380
Abdullayeva Madina Kamilovna, Eldorbekov G'ofurbek Iskandarbek o'g'li	
Aholi farovonligini oshirishda tadbirkorlik subyektlari uchun kredit tizimini takomillashtirish mexanizmi	383
Bobayev Isroiljon Abdinabiyevich	
Mamlakatga jalb qilingan xorijiy kapitalning tovarlar va xizmatlar importi salohiyatiga ta'sirini ekonometrik modellar bilan baholash	388
Saydullayev Azamat Jo'raqul o'g'li	
O'zbekistonda bank xizmatlari raqobatbardoshligini baholash mazmuni va o'ziga xos xususiyatlari.....	396
Sh. Madraimov	
Kapital bozorida sug'urta kompaniyalar institutsional investor sifatida	399
Xasanova Lola Mamasharifovna	
Yangi O'zbekiston strategiyasida institutsional islohotlarni yanada chuqurlashtirish va ko'p funksiyali raqamlashtirishning ilmiy asoslari	402
B. B. Berkinov	
O'zbekiston Respublikasi tijorat banklari orqali jinoiy yo'l bilan olingan daromadlarni legallashtirish mexanizmlari	411
G'afurov Umidjon Bahodir o'g'li	
Rivojlangan mamlakatlarda keksa fuqarolarning bandligini oshirish kam ta'minlangan aholi qatlamini qo'llab-quvvatlash usuli sifatida (Yaponiya tajribasi misolida)	415
Karimov Bekzodjon Ilxomovich	
Tashqi savdoni oshirishda boj-tarif siyosatini takomillashtirish mexanizmlari	422
Pardayev Ilhomjon G'ulomjon o'g'li	
Финансы или корпоративные финансы	428
Уринов Бобур Насиллоевич	
In Ensuring Economic Development in the Country Green Economy and its Features	434
Akhunova Shakhistakhon Nomonjanovna, Abdusattorova Mokhirabonu Abdugoppor kizi	
Tijorat banklarining investitsiya faoliyatini rivojlantirish yo'nalishlari	439
Jo'rayev O'ktam Panji o'g'li	



Сокращение уровня бедности в Узбекистане.....	445
Амирджанова Ситора Суннат кизи	
Paxtachilik sohasida ishlab chiqarish jarayonlari samaradorligini oshirishning innovatsion yechimlari va uning foydaga ta'sirini baholash	450
S. B. Inoyatov	
Tijorat banklarida muammoli kreditlar bilan ishlash amaliyotidagi muammolar va ularni barataraf etish yo'llari.....	455
Maxmudov Rahimjon Hamid o'g'li	
Mahalliy budjet daromadlarining nazariy va ilmiy asoslari	462
Ollokulova Feruza Mansurovna	
Kambag'allikni qisqartirish – aholi turmush farovonligini ta'minlashning muhim omili	465
Usmanov Baxodir Baxtiyorovich	
Raqamli marketingni rivojlantirish zaruriyati	471
Xalmuxamedova Zeboxon Babaxanovna	
Tijorat banklari o'rtasidagi raqobatni rivojlantirish orqali fond bozorida aksiyalar narxini barqarorligini ta'minlash istiqbollari	475
M. Yuldosheva	
Konchilik sanoati korxonalarida innovatsion faoliyatni rivojlantirish mexanizmlarining ilmiy-nazariy asoslari	482
Kurbanova Mehriniso Nematjanovna	
O'zbekistonda banklar moliyaviy xizmatlari va ular sifatining amaldagi holati tahlili	489
Mirzayev Mirza Abdullayevich	
Oliy ta'lim muassasalarining iqtisodiy samaradorlikning raqobatbardoshligini instituttsional tahlil qilish mexanizmi	494
Saydullayeva Saodat Abdumajidovna	
Integrasiya sharoitida to'qimachilik sanoatining rivojlanishi	501
Ziyayeva Muhtasar Mansurdjanovna	
Auditorlik tekshiruvini tashkil etish va o'tkazish jarayonlarini takomillashtirish	505
Karamatova Noiba Husnitdinovna	
Davlatning iqtisodiy xavfsizligini ta'minlashning nazariy jihatlarini	512
Mamatov Mamajan Axmadjonovich	
Экономическое сознание и экономическое мышление: теоретический анализ.....	519
Пардаев Мамаюнус Каршибаевич, Мухаммедов Мурод Мухаммедович	
O'zbekiston respublikasi tijorat banklari tomonidan qurilish korxonalarini kreditlashni takomillashtirish yo'llari	524
Sultanov Baxram Begdullayevich	
Роль искусственного интеллекта в современных технологиях медиаобразования в высших учебных заведениях.....	528
Самигова Гуландом Абдужаббаровна	
Talabalarga moliyaviy yordam dasturlari va ularning ta'lim sifatiga ta'siri	536
Mirzayeva Muhlisa Ubaydullo qizi	
Mintaqaviy investitsion jozibadorlik va investitsion siyosat: nazariy talqin	541
Muminov Akmal Tulkunovich	
Mamlakatni ijtimoiy-iqtisodiy taraqqiyotida oliy ta'lim tizimining ta'siri	545
Nasimov Adiz Azamat o'g'li, Baxtiyorova Jasmina Jasurovna, Axrorov Zarif Oripovich	
Respublikada fermer xo'jaliklarga xizmat ko'rsatishni rivojlantirish va agroxizmatlar bozorini davlat tomonidan qo'llab-quvvatlash imkoniyatlari	550
Shukurov Ilxom Safarboyevich	



Turli mamlakatlarda oliy ta'limni moliyalashtirish yo'llari	557
Umarova Moxigul Maxmayunus qizi	
Dehqonchilikni innovatsion asosda rivojlantirishning xorijiy tajribasi	562
Yuldashev G'iyos Turabekovich	
Tijorat bank xizmat turlarini islomiy bank xizmatlari orqali rivojlantirish istiqbollari	566
Bayjanova Gozzal Sarsengaliyevna	
Qishloq xo'jaligi mahsulotini baholash va hisobga olishning uslubiy jihatlarini takomillashtirish	572
Boltayev Abror Sayitmurodovich	
Секреты интересного урока в начальной школе	579
Гараева Олеся Владимировна	
Iqtisodiyotni barqaror rivojlanishda yashil iqtisodiyotning o'rni	582
Ibragimova Gulchehra Toxirovna	
Mahsulot va xizmatlarni raqamli transformatsiyasini amalga oshirish algoritmi	586
Kucharov Abrorjon Sobirjonovich, Bobojonov Azizjon Babaxanovich, Abdurakhmonov Abdumalik Abdurashidovich	
O'zbekiston Respublikasining soliq tizimi mamlakatda yashirin iqtisodiyot ulushini qisqartirish vositasi sifatida	593
Nabiyev Feruz Nurmurodovich	
Fundamentals of Innovative Management and its Organizational Control	599
Akramova Aziza Abduvohidovna, Maqsudov Bunyod Abdusamatovich	
Moliyaviy menejment tizimini rivojlantirishda raqamli marketingdan foydalanishning afzalliklari	604
Sobirjonov Sanjar Sobirjonovich	
Оценка экономической эффективности использования фотоэлектрической тепловой установки	608
Жураев Ислон Рахматович, Юлдошев Исроил Абриевич, Жураева Зухра Исламовна	
Ilmiy darajali kadrlar tayyorlash sohasida xalqaro tajriba	614
Fazliddinov Shohruh Shamsiddinovich	
Turizm infratuzilmasi va uning tarkibiy tuzilishi	621
Po'latov Ma'murjon Murodjon o'g'li	
Oliy ta'lim xizmatlari bozorining rivojlanishi sabablari	625
Abdukadirova Kamola Azimovna	
Mintaqada turizm sohasini rivojlantirishda xorijiy mamlakatlar tajribalari	629
Isomiddinov Inomjon Qurvonali o'g'li	
Ichki turizmni rivojlantirish bo'yicha infrastruktura holati	636
Dehqonov Burxon Rustamovich	
Soliqqa tortish maqsadida kadastr qiymatlarini aniqlash mexanizmlarini takomillashtirish yo'llari	642
Kamilov Abror Anvarovich	
O'zbekistonda uylarning energiya samaradorligini oshirish	647
Dodiyev Fozil O'tkurovich	
O'zbekistonda talant menejmentni tatbiq etish istiqbollari	653
Mirzaliyev Sanjar Maxamatjon o'g'li	
Raqamli iqtisodiyot sharoitida tibbiyot sohasini moliyalashtirish istiqbollari	658
Muxammadiyev Ramz Zoirjon o'g'li	
Bulutli texnologiyalardan foydalangan holda resurs xarajatlarini optimallashtirish: tahlil va boshqarish	663
Saitkamolov Muxammadxo'ja Sobirxo'ja o'g'li, Karabayev Rustam Zafarovich	
Milliy iqtisodiyotni rivojlanishida sug'urta institutlarining tutgan o'rni	673
K. A. Sharipov, D. Jo'rayev	
Tadbirkorlik nazariyasining evolyutsion talqini	678
Aripov Oybek Abdullayevich	



Enhance Export Potential of Private Entrepreneurship and Small Venture.....	683
Nosirova Nargiza Jamoliddin qizi	
Mintaqa barqaror rivojlanishini cheklovchi ekologik omillar tahlili.....	690
Adilova Marg'uba Tursunaliyevna	
Improving the Efficiency of Industrial Enterprise Activities in the Age of Digital Technologies	698
Avloqulova Sadoqat Sobirjon qizi	
A study of green marketing practices in the retail industry – Advantages and disadvantages.....	705
Davronova Zilola Gulomovna	
Tijorat banklarining korporativ xizmatlarini transformatsiyalash jarayonini rivojlantirish.....	709
Farmanova O'g'iloy Aliqul qizi	
Davlat moliyaviy nazorat tizimini rivojlantirish istiqbollari	715
Maxmudov Azamat Normuradovich	
Xorijiy banklarning moliya injiniringi mahsulotlari va rivojlanish istiqbollari	721
Saipnazarov Sherbek Shaylavbekovich	
O'zbekistonda turizm xizmatlari imkoniyatlari: muammo va yechimlar	727
Fayziyev Oybek Raximovich, Xalikov Saydilla Abdraxmanovich	
Sanoat klasterlarini shakllanishining simulyatsiya modelini yaratish	734
Xakimov Ziyodulla Axmadovich, Axmedova Rayxona Jasurbek qizi	
Hududlarni ijtimoiy-iqtisodiy rivojlantirishning xususiyatlari va ustuvor yo'nalishlari	741
Tolibjon Qazaqov Sharifjon o'g'li	
Raqamli iqtisodiyotda zamonaviy texnika va texnologiyalarning xususiyatlari.....	747
Xusanov Ulugbek Nishanovich	
Biologik aktivlar va qishloq xo'jaligi mahsuloti joriy hisobini tashkil etish bo'yicha xorijiy tajribalar	752
Yusupova Mahfuza Baxtiyor qizi	



TADBIRKORLIK NAZARIYASINING EVOLYUTSION TALQINI

Aripov Oybek Abdullayevich

Iqtisodiyot fanlari doktori, professor, Namangan muhandislik-qurilish instituti Iqtisodiyot kafedrası mudiri

Annotatsiya: Tadbirkorlik nazariyasi tobora atroflicha o'rganib borilmoqda. Bugungi kunda tadbirkorlik rivojlanishi to'g'risida fikr-mulohazalar va yondashuvlar shakllanib bormoqda. Maqolada tadbirkorlik nazariyasini rivojlanishiga ijtimoiy-iqtisodiy tuzumlarning taraqqiy etishi bilan bog'liq mulohazalarimizni bayon etganmiz. "Tadbirkor" (o'rta asrlarda – antreprenyer) va "tadbirkorlik" atamalarining evolyutsiyasi jadval tarzida ishlangan. Shu bilan bir qatorda ilmiy xulosalar ishlab chiqilgan.

Kalit so'zlar: tadbirkor, tadbirkorlik, ijtimoiy-iqtisodiy formatsiya, tadbirkorlik samarasi, innovatorlik.

Abstract: Entrepreneurship theory is being studied more and more thoroughly. Today, opinions and approaches regarding the development of entrepreneurship are being formed. In the article we presented our comments on the development of the theory of entrepreneurship and the development of socio-economic formations. The evolution of the terms "entrepreneur" (entrepreneur in the Middle Ages) and "entrepreneurship" is presented in table form. In addition, scientific conclusions have been developed.

Key words: entrepreneur, entrepreneurship, socio-economic formation, efficiency of entrepreneurship, innovation.

Аннотация: Теория предпринимательства изучается все более тщательно. Сегодня формируются мнения и подходы по поводу развития предпринимательства. В статье мы представили свои комментарии по вопросам развития теории предпринимательства и развития общественно-экономических формаций. Эволюция терминов "предприниматель" (предприниматель в средние века) и "предпринимательство" представлена в виде таблицы. Кроме того, разработаны научные выводы.

Ключевые слова: предприниматель, предпринимательство, общественно-экономическая формация, эффективность предпринимательства, инновационность.

KIRISH

XXI asr bo'sag'asida jahon hamjamiyati tarkibidagi ko'p mamlakatlar o'z iqtisodiyotini bozor tizimiga asoslar ekan, bunda yangicha xo'jalik yuritish tizimining intensiv shakllanish jarayoni avj oldi. Shu tufayli tadbirkorlik, tashabbuskorlik, ishbilarmonlik kabi tushunchalar bozor iqtisodiyotida yashayotgan kishilar hayotining asosiy mazmunini kasb eta boshladi.

Tadbirkorlik haqidagi g'oyalarning boshlanishini qadimgi mutafakkirlarning bayonotlarida allaqachon topish mumkin [6, S.83]. Tadbirkorlik yoki tadbirkor tushunchalari yangicha (bozorga xos) xo'jalik yuritishning o'zagini tashkil etsa-da, uning mohiyatini evolyutsion-tarixiy rivojlanish bosqichlarining tahlili orqali chuqurroq tushunish mumkin.

MAVZUGA OID ADABIYOTLAR SHARHI

Tadbirkor va tadbirkorlik tushunchasilari to'g'risidagi dastlabki nazariy yondashuvlar R.Kantilon [10], A.Smit [8], D.Rikardo [7], J.B.Sey [9], R.Xizrich, M.Piters [10] va boshqa bir qator xorijiy iqtisodchilar asarlarida keltirilgan. Y.Shumpeterning [11] qarashlarida tadbirkorni innovator tarzida tushunish zaruriyati shakllantirildi va hoqazo.

O'zbekistonda S.S.G'ulomov [14], Yo.A.Abdullayev [1], M.R.Boltabayev [5] va boshqa bir qator iqtisodchilar tomonidan kichik biznes va tadbirkorlik asoslarini yorituvchi darsliklar va o'quv qo'llanmalar yaratilib, ularda tadbirkor va tadbirkorlik tushunchalarining mohiyati yoritib berildi.

Kichik biznes va xususiy tadbirkorlikni rivojlantirishdagi ijtimoiy-iqtisodiy muammolar X.P.Abulqosimov [2], I.A.Bakiyeva, Q.Muftaydinov, A.A.Qulmatov, B.K.G'oyibnazarovlarning [13] tadqiqot ishlarida o'rganilgan.

Shuningdek, maqola muallifining kichik biznes va tadbirkorlikni davlat tomonidan tartibga solish sohalarini o'rganishga doir ilmiy ishlarida tadbirkor va tadbirkorlik tushunchalari alohida o'ziga xos o'rganilgan [3; 4].



TADQIQOT METODOLOGIYASI

Tadqiqot metodologiyasi tizimli yondashuv doirasida amalga oshirilgan. Xulosalar, natijalar va tavsiyalarning ilmiy ishonchligiga erishish uchun mantiqiy va situatsion tahlil, ekspert baholari, kuzatish, guruhlash va qiyosiy tahlil kabi umumiy ilmiy usullardan foydalanilgan. Tadqiqotning turli bosqichlarida ushbu vositalarning xilma-xil kombinatsiyasi qo'llanildi, bu olingan natijalarning ilmiy ishonchligini oshirishga, shuningdek, xulosalar va tavsiyalarni asoslashga yordam berdi.

TAHLIL VA NATIJALAR

Insoniyat o'z tarixi davomida bir qator ijtimoiy-iqtisodiy tuzumlarni bosib o'tdi. Ularni eng qadimiysi va uzoq davr mobaynida davom etgani ibtidoiy jamoa tuzumi bo'lib, bu davrda qadimgi odamlar o'z faoliyatida atrof-muhitga ta'sir ko'rsatib, kundalik hayotda o'ziga zarur bo'ladigan mehnat qurollari yasagan, yashash uchun makonlar tanlagan, keyinchalik esa boshpanalar qurganlar. O'z navbatida bu jarayonlar inson faoliyatiga ta'sir ko'rsatgan. Masalan, ibtidoiy jamoa tuzumi davridayoq faqat insonga xos bo'lgan ongning shakllana boshlashi tadbirkorlikning ilk ko'rinishlarini namoyon etgan, desak xato qilmaymiz. Inson o'z ehtiyojini qondirishga kirishganda, o'zi uchun bir qator qulayliklar yaratadi. Inson tomonidan yaratilgan dastlabki tosh qurollar (qo'l cho'qmori, pichoqsimon plastinka, nukleus, tosh qirg'ich, nayzasimon tosh qurollar, teshgichlar va tosh uchuruqlar) bu fikrimizning dalilidir. Shu tosh qurollar bilan ovga chiqib, o'lja topishgan.

Qabilalarning doimiy ovga chiqishi bora-bora qurollarni tobora takomillashuviga sabab bo'lgan. Natijada ov qilishning ham qulay usullari shakllana borgan. Bunday takomillashuv qabila ichidan chiqqan qobiliyatli shaxslarga ko'proq bog'liq bo'lib, ular tevarak atrofini o'zlashtirishda ham muhim rol o'ynashgan. Qabila orasidagi bunday "topqir" insonlar tadbirkor deb atalmagan. Ammo eng qizig'i ular qabila xo'jaligini yuritishda faol va uddaburon bo'lishgan. Bu kabi insonlar ishning tadbirini topa bilgani, topqir, chaqqon, bilimdon va zukko bo'lganligidan qabila oqsoqolining hurmatiga sazovor bo'lishgan.

Demak, ibtidoiy jamoa tuzumi davrida insonning ishni tadbirini ko'ra bilash asosidagi sa'y-harakatlari tadbirkorona topqirlik bilan amalga oshib borgan. Ammo ibtidoiy tuzum davrida na bozor bo'lgan, na davlat bo'lgan. Eng asosiysi odamzod mutloq erkinlikdan foydalangan.

Shu tariqa o'zaro ibtidoiy munosabatlar shakllana borib, qabilalararo munosabatlarni keltirib chiqargan. O'sha davrda yashagan odamzod oddiy, biroq o'z hayoti uchun juda muhim kashfiyotlar yaratgan. Shu bilan birga, tadbirkorlik antiq dunyo davrlaridan mavjud faoliyat hisoblansa-da, ammo unga bo'lgan chuqur ilmiy yondashuvlar shakllanmagan.

Quldorlik davrida ishlab chiqarish vositalariga xususiy mulkchilik allaqachon mavjud edi. Qullar ishlagan lekin ishlab chiqarish vositalariga egalik qilishmagan. Ammo quldorlar qullarni o'z erkinligidan mahrum etib, ulardan o'z manfaatlarini yo'lida foydalanishgan. Aniqrog'i, qul egalari ishlab chiqarishni tashkil qilgan va qullar mehnati natijalarini o'zlashtirgan. Qulning yashash sharoiti faqat qul egasining insoniyligi yoki manfaati bilan belgilanadi. O'sha davr odamlaridagi uddaburonlik va ishni qo'zini bilishda ilk bor yovvoyi qo'rinishdagi fazilatlar namoyon bo'lgan.

Feodal davrida yer egalari va ularga qaram bo'lgan dehqonlar sinfi ajralib turgan. Ishlab chiqarish, asosan, qishloq xo'jaligi feodallar tomonidan ekspluatatsiya qilingan qaram dehqonlar mehnati bilan amalga oshiriladi. Mehnatni rag'batlantiruvchi asosiy mexanizm krepostnoylik, iqtisodiy majburlashdan iborat bo'lgan. Mulk (ya'ni yer) hukmron tabaqaga mansub bo'lganligi tufayli bevosita ishlab chiqaruvchilar ularning yerlarida qaram bo'lib ishlashga majbur bo'lgan. Shaxsiy qaramlik (xizmat) muayyan feodal vazifalarni bajarishda va erkin shaxs huquqlaridan mahrum bo'lishda namoyon bo'ldi.

Kapitalizm xususiy mulk, huquqiy tenglik va erkin tadbirkorlikka asoslangan ishlab chiqarish va taqsimotning ijtimoiy va iqtisodiy tizimidir. Iqtisodiy qarorlar qabul qilishning asosiy mezonini – kapitalni ko'paytirish, foyda olish istagi. Ammo dastlabki kapitalizm – ishlab chiqarish vositalariga xususiy mulkchilik va kapital tomonidan yollanma mehnatni ekspluatatsiya qilishga asoslangan ijtimoiy-iqtisodiy tuzum bo'lib, feodalizmni o'rniga rivojlantirdi.

Shuning uchun ham, tarixga nazar tashlaydigan bo'lsak, biz juda ko'p qadimiy shartnomalar, logistika yoki buxgalteriya hujjatlarini topa olamiz, ammo epik va adabiyotda tijorat yoki tadbirkorlik qaxramonlarini deyarli topa olmaymiz. Lekin qadimgi tarixda ko'plab hukmdorlar, jangchilar va ruhoniylar mashhur. Fransuzcha "entrepreneur" ya'ni, "entrepreneur" atamasi keng tarqalgunga qadar tadbirkorlar: ishni tadbirini biluvchilar, donolar, ruhoniylar, ishbiarmonlar, savdogarlar, sohibkorlar, korchalonlar deb atalganlar.

Ko'rinib turibdiki, tadbirkorlar ayrboshlash, quldorlik va hunarmandchilikdan boshlab, savdogarchilik orqali ishlab chiqaruvchi va faqat intellektual kapitalga ega odamga aylangunga qadar ming asrlik yo'lni bosib o'tishdi. Shunday qilib o'rta asrlardayoq savdogarlar, tijoratchilar, hunarmandlar, missionerlar^[20] tadbirkorlik bilan shug'ullanishgan. Umuman olganda, tadbirkorlik faqat ma'rifat davridan keyingina, ya'ni, 19-asrning oxiriga kelib katta obro'ga ega bo'ldi va fan sifatida o'rganila boshlandi. Demak, sog'lom bozor iqtisodiyotining asosiy belgisi – tadbirkorlar insoniyatning uzoq evolyutsion davrni bosib o'tgan shaxslardir.



Tadbirkor va tadbirkorlik faoliyatining terminologik, mohiyatining evolyutsiyasi tovar va xizmatlarni ishlab chiqarish, almashtirish, taqsimlash va iste'mol qilishning shakllanish tarixi, ilmiy-texnik taraqqiyotning rivojlantirish darajasi bilan bog'liq (1-jadval).

1-jadval: "Tadbirkor" (o'rta asrlarda – antreprenor) va "tadbirkorlik" atamalarining evolyutsiyasi [15, 16, 17, 18, 19]

Davri	Iqtisodchilar nomi	Ta'rif	Ta'rifda e'tiborga olingan ustuvor xususiyati
1723-y.	Umumiy tijorat lug'ati, Parij	Tadbirkor - obyektini ishlab chiqarish yoki qurish majburiyatini o'z zimmasiga olgan shaxs.	Yangilik joriy etuvchi
1725-y.	Richard Kantilon	Tadbirkor risk ostida ishlayotgan shaxsdir.	Tavakkalchilik
1770-y.	Ann Rober Jak Tyurgo	Tadbirkor nafaqat ma'lum ma'lumotlarga, balki kapitalga ham ega bo'lishi kerak.	Mulk egasi bo'lish
1776-y.	Adam Smit	Tadbirkor korxona egasi va xavfli tijorat g'oyalarini amalga oshiruvchidir. Asosiy funksiya – oddiy tadbirkorlik faoliyati doirasida ishlab chiqarishni tashkil etish va boshqarish.	Mulk egasi bo'lish, yaratuvchanlik va tashkilotchilik
1797-y.	Karno Bodo	Korxona uchun mas'ul shaxs; korxonani rejalashtiruvchi, nazorat qiluvchi, tashkil etuvchi va egalik qiluvchi.	Tashkilotchilik va mulk egasi bo'lish
1876-y.	Frensis Amasa Uoker	Kapitalni ta'minlovchi va uning uchun foiz oladiganlarni va tashkilotchilik qobiliyatidan foyda ko'ruvchilarni farqlash kerak.	Tashkilotchilik
1890-y.	Alfred Marshall	Hamma ham tadbirkor bo'la olmaydi. Tadbirkorlarning tabiiy tanlanishi tabiatda Charlz Darvin tomonidan kashf etilgan qonunga muvofiq amalga oshiriladi.	Qobiliyatning noyobliligi
1910-y.	Maks Veber	Tadbirkorlik faoliyati ratsionallik timsolidir. (Ratsionallik deganda u funksional samaradorlikni, investitsiya qilingan mablag'lar va harakatlardan maksimal foyda olishni va hokazolarni nazarda tutgan.)	Oqilona tashkil etishlik
1921-y.	Frenk Xayneman Nayt	Menejer o'z harakatlari mustaqil bo'lib, shaxsiy javobgarlikka tayyor bo'lganda tadbirkorlik aylanadi. Tadbirkorlik daromadi – bu firmaning kutilayotgan (prognoz qilingan) pul daromadlari va uning haqiqiy qiymati o'rtasidagi farq. Kelajakning noaniqligiga qaramay, tadbirkor ishlab chiqarish va ayirboshlash rivojlanishining asosiy parametrlarini "taxmin qilishi" va qo'shimcha tijorat samarasini olishi mumkin.	Boshqaruvchilik va tavakkalchilik
1934-y.	Yozef Aloiz Shumpeter	Tadbirkor yangi texnologiyalarni ishlab chiquvchi innovator.	Innovatorlik
1936-y.	Djon Meynard Keyns	Tadbirkor – bu tadbirkorlik boshqaruvchisining o'ziga xos ijtimoiy-psixologik tipi bo'lib, u uchun asosiy narsa "...ma'lum psixologik fazilatlar yig'indisi sifatida Veberning oqilona hisob-kitobi yoki Shumpeterning yangiligi emas". Asosiy tadbirkorlik fazilatlar: iste'mol va jamg'armalarni o'zaro bog'lash qobiliyati, tavakkal qilish qobiliyati, faollik ruhi, istiqbolga ishonch va boshqalar. Tadbirkorlik faoliyatining asosiy motivlari – eng yaxshi narsaga intilish, mustaqillikka intilish, merosxo'rlarga boylik qoldirish istagi.	Iqtidorlik, tavakkalchilik va iqtisodiy mustaqil bo'lishlik
1961-y.	Devid Maklelland	Tadbirkor – evi bilan xavf ostida ishlaydigan baquvvat odam.	Tavakkalchilik
1964-y.	Piter Druker	Tadbirkor – bu har qanday imkoniyatdan maksimal foyda bilan foydalanadigan odam.	Manfaatdorlik
1975-y.	Albert Shapiro	Tadbirkor – tashabbuskor, ijtimoiy-iqtisodiy mexanizmlarni tashkil etuvchi shaxs. Xavf sharoitida harakat qilib, u mumkin bo'lgan muvaffaqiyatsizlik uchun to'liq javobgarlikni o'z zimmasiga oladi.	Innovatorlik, tashkilotchilik va tavakkalchilik
1980-y.	Karl Vesper	"Tadbirkor" tushunchasi turli yo'llar bilan iqtisodchi, psixolog, tadbirkor va siyosatchi tomonidan belgilangan.	Kasb egasi
1985-y.	Robert Xizrich	Tadbirkorlik – u qiymatga ega bo'lgan yangi narsani yaratish jarayoni, tadbirkor esa buning uchun barcha zarur vaqt va kuchlarni sarflaydigan, barcha moliyaviy, psixologik va ijtimoiy tavakkalchilikni o'z zimmasiga oladigan, pul va qoniqishni mukofot sifatida oladigan shaxsdir.	Innovatorlik, tavakkalchilik va manfaatdorlik



2007-y.	Gay Kawasaki	Tadbirkor – bu yangilik yaratadigan, shoh kabi boshqaradigan va kerak bo'lsa, qul kabi ishlaydigan kishi.	Yangilik joriy etuvchi, boshqaruvchilik va mehnatsevarlik
---------	--------------	---	---

Kapitalizmning paydo bo'lishi bilan boylikka intilish cheksiz foyda olish istagiga olib keldi. Inson ehtiyoji ko'paydi. Natijada tadbirkorlarning harakatlari sivilizatsiyalashgan asosga ega bo'lib, ixtisoslashgan xususiyatga ega bo'la boshladi. Ko'pincha tadbirkor ishlab chiqarish vositalarining egasi bo'lgan holda, o'z fabrikasida, o'z zavodida ham ishlaydi. Kapitalizm davri boshlangandan keyin tadbirkorlik yanada rivojlandi. Chunki kapitalga asoslangan jamiyatda hamma narsani pul hal qilishi anglangan. Kapital esa ishlab chiqarish omillaridan biri bo'lib, tadbirkorni harakatlartiruvchi vositadir.

XULOSA VA TAKLIFLAR

Hozirgi vaqtda tadbirkorlik turli nuqtayi nazardan ko'rib chiqiladi: boshqaruv uslubi sifatida, bozor sharoitida faoliyatni tashkil yetish va amalga oshirish jarayoni, bozor subyektlarining o'zaro ta'siri va boshqalar. Tadbirkorlikning mohiyatiga oid qarashlar evolyutsiyasi haqida xulosa sifatida quyidagilarni qayd etishimiz mumkin:

- tadbirkorlik – bu o'z subyektiga daromad keltiradigan va shaxs sifatida o'zining muhimligini anglash tuyg'usini beradigan tovarlarni ishlab chiqarish va bozorga yetkazib berishga innovatsion havaskor yondashuvga asoslangan iqtisodiy faoliyatning alohida shakli;
- tadbirkorlik samarasini olishning asosi bu shaxsning innovatsion, tashabbuskorlik faoliyati bo'lib, u o'zining barcha kuchlarini safarbar yetadi, qo'yilgan maqsadga yerishish uchun barcha imkoniyatlardan maqsadli foydalanadi va o'z harakatlari uchun to'liq javobgar bo'ladi;
- tadbirkorlikning asosiy maqsadi bozorga mahsulot, ish yoki xizmatlar ishlab chiqarish va yetkazib berish orqali ortiqcha daromad olish, shuningdek, jamoatchilik e'tirof etish, shaxs sifatidagi ahamiyatini anglash;
- tadbirkorlik faoliyati fikrlash darajasidan boshlanadi – tadbirkorlik g'oyasining tug'ilishidan to qaror qabul qilishgacha;
- tadbirkorlik faoliyatining asosiy subyekti – bu jarayonning boshqa ishtirokchilari: iste'molchilar, davlat, sheriklar, xodimlar bilan o'zaro munosabatda bo'lgan tadbirkor;
- tadbirkorlik faoliyati obyektlari tovarlar, ishlar yoki xizmatlardir;
- tadbirkorlikning ikkita asosiy shakli mavjud – xususiy va davlat, ular umumiy tamoyillarga asoslanadi.

Xulosa qilib aytishimiz mumkinki, bugungi sharoitda "tadbirkor" va "tadbirkorlik" tushunchalari ilmiy jihatdan tobora yanada o'rganilib borilmoqda. Bu tushunchalarning birinchisi subyekt sifatida mazmun kasb etsa, ikkinchisi obyekt sifatida ma'no keltirib chiqaradi. Umuman olganda, tadbirkor ham, tadbirkorlik ham, yangilik yaratishga, oqilonalikka, tavakkalchilikka, manfaatdorlikka yo'naltirilgan yondashuvlarni o'z ichiga qamragan tushunchalardir.

Foydalanilgan adabiyotlar ro'yxati:

1. Abdullayev Yo., Karimov F. Kichik biznes va tadbirkorlik asoslari. 100 savol va 100 javob (1-qism), –T.: "Mehnat", 2000. – 347 b.
2. Abulqosimov H.P. Xususiy mulk va xususiy tadbirkorlikni rivojlantirishda ishbilarmonlik muhitini yaxshilashning roli. // J. Iqtisod va moliya. №5. –T.: 2016. 18–25 b.
3. Aripov O.A. Monografiya: O'zbekistonda kichik biznes va xususiy tadbirkorlikni davlat tomonidan tartibga solish. –T.: Fan, 2012. – 272 b.
4. Aripov O.A. O'zbekistonda kichik biznesni davlat tomonidan tartibga solish va ishbilarmonlik muhitini rivojlantirish. / O.Aripov; mas'ul muharrir A.M.,Abduvaxidov; O'zR Oliy va o'rta maxsus ta'lim vazirligi, Namangan muhandislik-qurilish instituti; "IMPRESS MEDIA" nashriyoti, –T.: 2021. – 225 b.
5. Boltabayev M.R., Qosimova M.S., Ergashxodjayeva Sh.J., G'oyibnazarov B.K., Samadov A.N., Otajonov Sh.I. Kichik biznes va tadbirkorlik: O'quv qo'llanma. –T.: Iqtisodiyot, 2012. – 274 b.
6. Дильнова З.М. Предпринимательство: экономический и социологический взгляд на проблему. // Вестник РУДН, серия Социология, 2006, № 1(9). С. 83.
7. Ricardo, David (1817) On the Principles of Political Economy and Taxation. Piero Sraffa (Ed.) Works and Correspondence of David Ricardo, Volume I, Cambridge University Press, 1951, p. 135.
8. Смит А. Исследование о природе и причинах богатства народов. (книга I-III), –М.: Наука, 1992. –С. 391.
9. Сэй Ж.Б. Трактат политической экономии. –М.: Экономика. 1986. –С. 17.



10. Хизрич Р., Питерс М. Предпринимательство, или как завести собственное депо и добиться успеха: Вып. I. Предприниматель и предпринимательство: Пер. с англ. -М.: Прогресс, 1990.
11. Шумпетер Й. Теория экономического развития. -М.: Прогресс, 1985. -С. 159.
12. Энциклопедический словарь предпринимателя. /Сост. СМ. Синельников, Т.Г. Соломоник, Р.В. Янборисова. - СПб: "Алга-фонд", "АЯКС", 1992. - С. 137-138.
13. G'oyibnazarov B.K., Rahmonov H.O., Otajonov Sh.I., Almatova D.S. Monografiya: Kichik biznes va xususiy tadbirkorlik – mamlakat ijtimoiy-iqtisodiy taraqqiyotini yuksaltirish omili. –T.: Fan, 2011. – 184.
14. G'ulomov S.S. Tadbirkorlik va kichik biznes. –T.: "Sharq" nashriyot-matbaa aksiyadorlik kompaniyasi bosh tahririyati. 2002. – 365 b.
15. <http://bibliotekar.ru/biznes-39/2.htm>
16. <http://hmbul.ru/articles/83/html/files/assets/basic-html/page4.html>
17. [http://hmbul.ru/articles/83/html/](http://hmbul.ru/articles/83/html/files/assets/basic-html/page7.html)
18. [files/assets/basic-html/page7.html](http://hmbul.ru/articles/83/html/files/assets/basic-html/page7.html)
19. <file:///C:/Users/admin/Downloads/evolyutsiya-teorii-predprinimatelstva-v-ekonomicheskoy-nauke-sovremenny-yvzglyad.pdf>
20. Izoh: Yerli xalqlarni o'z dinini targ'ib qilish (xristianlikda) va imonsizlarni o'z e'tiqodiga aylantirish uchun yuborilgan shaxs.

Jurnal sayti: <https://yashil-iqtisodiyot-taraqqiyot.uz>

Yashil

IQTISODIYOT va TARAQQIYOT

Ijtimoiy, iqtisodiy, siyosiy, ilmiy, ommabop jurnal

Ingliz tili muharriri: Feruz Hakimov

Musahhih: Xondamir Ismoilov

Sahifalovchi va dizayner: Iskandar Islomov

2024. № 2

© Materiallar ko'chirib bosilganda "Yashil" iqtisodiyot va taraqqiyot" jurnali manba sifatida ko'rsatilishi shart. Jurnalda bosilgan material va reklamalardagi dalillarning aniqligiga mualliflar ma'sul. Tahririyat fikri har vaqt ham mualliflar fikriga mos kelamasligi mumkin. Tahririyatga yuborilgan materiallar qaytarilmaydi.

Mazkur jurnalda maqolalar chop etish uchun quyidagi havolalarga maqola, reklama, hikoya va boshqa ijodiy materiallar yuborishingiz mumkin.

Materiallar va reklamalar pullik asosda chop etiladi.

El.Pochta: sq143235@gmail.com

Bot: [@iqtisodiyot_77](https://t.me/@iqtisodiyot_77)

Tel.: 93 718 40 07

Jurnalga istalgan payt quyidagi rekvizitlar orqali obuna bo'lishingiz mumkin. Obuna bo'lgach, [@iqtisodiyot_77](https://t.me/@iqtisodiyot_77) telegram sahifamizga to'lov haqidagi ma'lumotni skrinshot yoki foto shaklida jo'natishingizni so'raymiz. Shu asosda har oygi jurnal yangi sonini manzilingizga jo'natamiz.

"Yashil" iqtisodiyot va taraqqiyot" jurnali 03.11.2022-yildan O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Adminstratsiyasi huzuridagi Axborot va ommaviy kommunikatsiyalar agentligi tomonidan №566955 reyestr raqami tartibi bo'yicha ro'yxatdan o'tkazilgan.

Litsenziya raqami: №046523. PNFL: 30407832680027

Manzilimiz: Toshkent shahar, Mirzo Ulug'bek tumani
Kumushkon ko'chasi, 26-uy.



Jurnalning ilmiyligi:

"Yashil" iqtisodiyot va taraqqiyot" jurnali

O'zbekiston Respublikasi Oliy ta'lim, fan va innovatsiyalar vazirligi huzuridagi Oliy attestatsiya komissiyasi rayosatining 2023-yil 1-apreldagi 336/3-sonli qarori bilan ro'yxatdan o'tkazilgan.